İSTANBUL ŞİLE'DE KIRSAL DAYANIKLILIK

İSTANBUL PLANLAMA AJANSI
İPA DERS-ŞEHİR OKULU TASARIM
2024

Aylin Önal
İstanbul Teknik Üniversitesi
Peyzaj Mimarlığı
Mimarlık

Kırsal Dayanıklılık

Kırsal dayanıklılığın tanım olarak kentsel dayanıklılıktan farkı olmamakla birlikte bu tanımlar; bir bölgenin değişen koşullara, tatmin edici bir yaşam standardını koruyacak şekilde uyum sağlama kapasitesi anlamına gelmektedir.
Kırsal alanın kendi doğasında olan ekonomik, ekolojik ve kültürel kırılganlıkla başa çıkma becerisini ifade eder. Bu yüzden ekolojik, ekonomik ve kültürel dayanıklılığın kesişimi olarak ele alınır.

Bu çalışmada özellikle kırsal dayanıklılığın ele alınma sebebi, kent-kır sınırının silikleştiği bu çağda dayanıklılık kavramının kent perspektifine ek olarak kır perspektifinden de ele alınması gerekliliğidir.

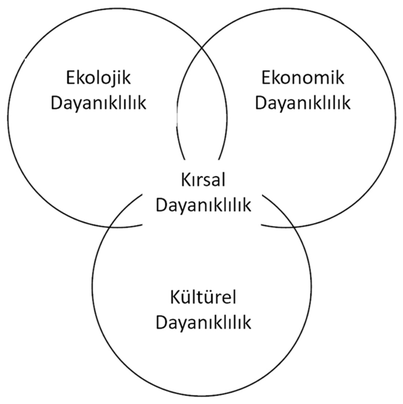

Neden Şile?

İstanbul kırsalının dayanıklılığını ölçmek için yapılan bir çalışmaya göre (Öztürk, 2021) Şile İstanbul'da dayanıklılığı en düşük kırsal yerleşimlerin olduğu ilçe olarak ölçülmüştür.

Bu çalışma Şile'nin dayanıklılığının düşük olmasının sebeplerini ve dayanıklılığını artıracak potansiyelleri araştırmayı amaçlamaktadır.

Dayanıklılık Kapsamında İncelenen Bileşenler

Fiziksel Yapı
Afet
Doğal Çevre
Beşeri Çevre
Altyapı
- Ulaşım
- Tarımsal
- İletişim
- Enerji
- Güvenlik
- Kanalizasyon

Demografik-Sosyal Bileşenler
nüfus yapısı, yoğunluğu
eğitim durumu, okuryazarlık
meslek
doğum-ölüm, genç-yaşlı oranları
ort. hane halkı büyüklüğü
sağlık durumu
afet bilinci

Ekonomik Yapı
geçim kaynakları
tarımsal ürün çeşitliliği
istihdam olanakları
gelir istikrarı
mevsimlik işçiler
sendikalaşma
kooperatifleşme
toprak sahipliği

Yasa Yönetsel Yapı
kırsal planlama
tarımsal vergiler, krediler
tarım politikaları
yasa ve yönetmelikler
afet fonları
yolsuzluk
politika değişimleri
savaşlar

İstanbul'da Fiziksel Yapının Değişimi

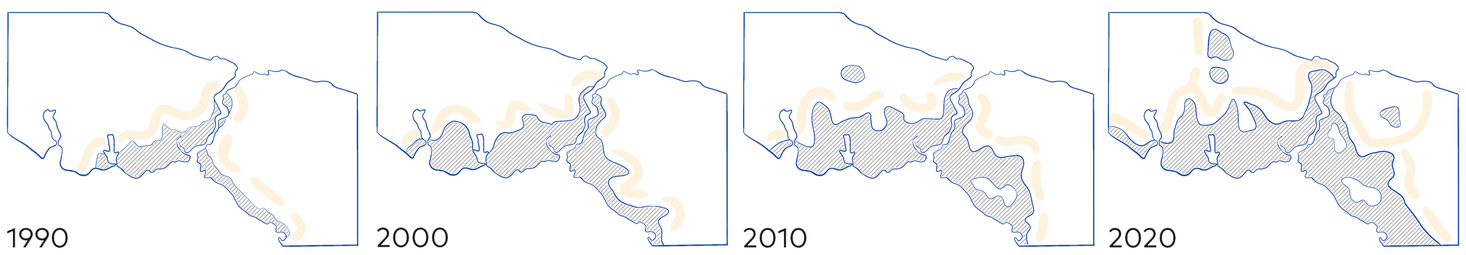

İstanbul'da kentin kontrolsüz ve plansız büyümesi ile kırsal alan varlığı gitgide azalmıştır. Günümüzde varlığını süürdüren kırsal alanlar, kentin sunduğu imkanlar oranında dayanıklılığa sahip, yani kente bağımlı durumdadır.

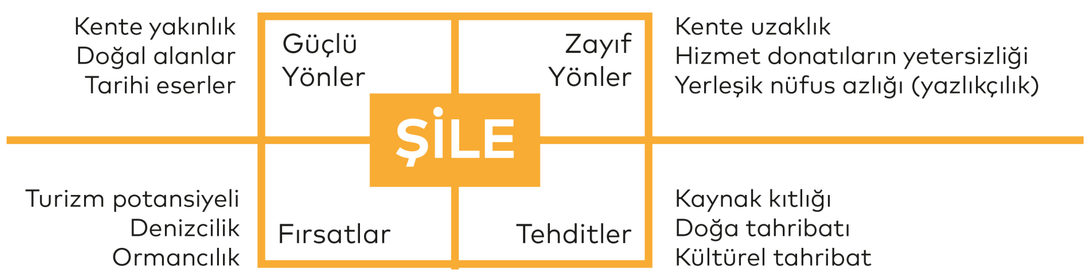

Şile kente uzaklığı sebebiyle kentin imkanlarından sınırlı ölçüde faydalanan bir alandır. Zaman içinde ekonomik ve kültürel yapısındaki değişimlerin de etkisiyle dayanıklılığı düşük bir alan halini almıştır.

Şile'de Demografik Yapının Değişimi

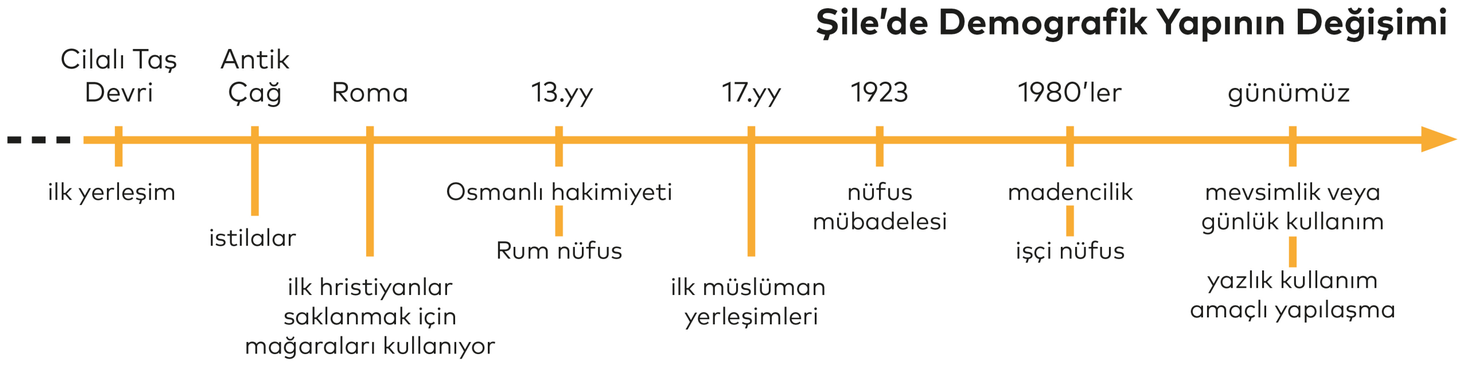

Şile cilalı taş döneminden bu yana insan izleri görülen, Roma-Bizans ve Osmanlı dönemlerinde Rumlar'ın yaşadığı eski bir yerleşim yeridir. Uzun kıyı şeridi ve koylarına karşılık iç kesimlerde vadiler bulundurması sebebiyle burada denizcilik ve balıkçılık yapılmıştır. Nüfus mübadelesi ile Rum nüfusun yerini karasal yaşam tarzına sahip Türk nüfus almış, denizcilik ve balıkçılık bitmiştir. Bu durum demografik yapının kırsal dayanıklılığa etkisine örnektir. Günümüzde ekonomik faaliyetler büyük ölçüde madencilik ve turizmden sağlanır. Kentlilerin mevsimlik ve günlük olarak ziyaret ettiği Şile, bu geçici nüfusu barındırabilecek altyapıya sahip olmadığı için özellikle su kaynağı sıkıntısı oluşmaktadır. Ayrıca turizm olanaklarının kıyı şeridinde bulunması vadi yerleşimlerini dezavantajlı hale getirmektedir. Vadi köyleri Roma-Bizans kalıntılarının restorasyonu ile turizm fonksiyonu kazanabilir, ayrıca gastronomi turizmi potansiyeli değerlendirilebilir. Bu noktada koruma-kullanma dengesine dikkat edilmeli, bu yerleşimlerde turizm sonucu oluşabilecek doğa tahribatı ve kaynak yetersizliği göz önünde bulundurulmalıdır.

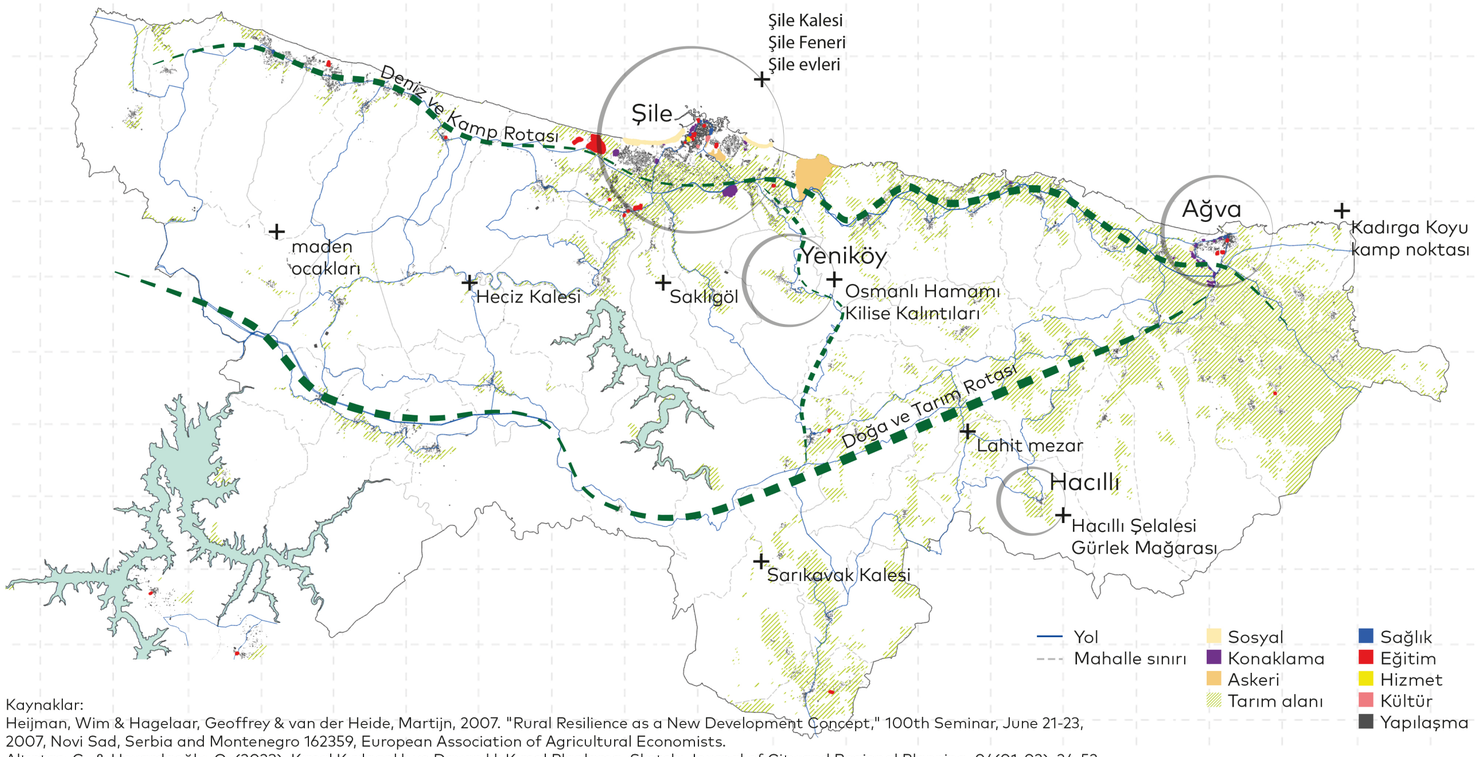

İstanbul'da Altyapı ve Ekonomik Yapıya Dair Bazı Veriler ve Şile'nin Durumu

Şile, çeşitli donatılar açısından İstanbul'un diğer kırsal bölgelerine göre daha dezavantajlı durumdadır. Coğrafi olarak elverişsiz olması sebebiyle alan kullanımının sadece %10'u tarıma ayrılmıştır.

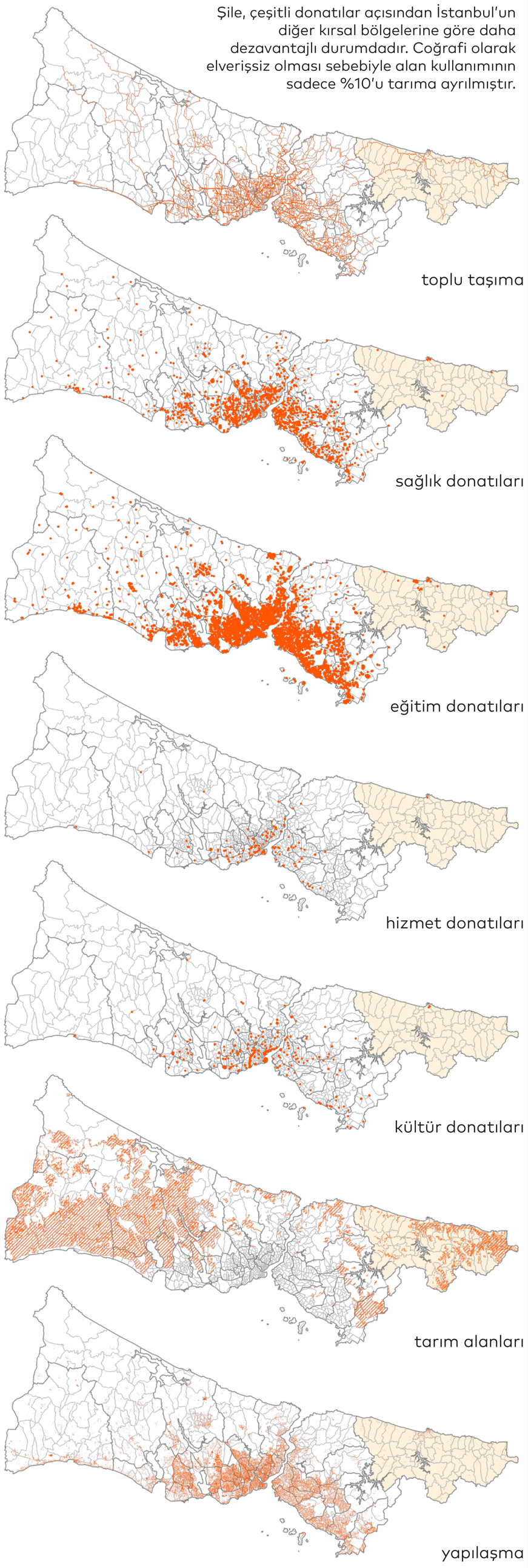

Kaynaklar:
Heijman, Wim & Hagelaar, Geoffrey & van der Heide, Martijn, 2007. "Rural Resilience as a New Development Concept," 100th Seminar, June 21-23, 2007, Novi Sad, Serbia and Montenegro 162359, European Association of Agricultural Economists.
Altıntaş, G., & Hovardaoğlu, O. (2023). Kırsal Kırılganlık ve Dayanıklı Kırsal Planlama. Sketch: Journal of City and Regional Planning, 04(01-02), 24-52.
Öztürk, N.K. (2021). Rural Resilience Index of Istanbul.